

**МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ
АКАДЕМИЯ**

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Иван Величков Иванов,
преподавател в ЮЗУ „Неофит Рилски” и ръководител на Катедра
„Икономика, мениджмънт, администрация” в ЕПУ – гр. Перник, както и в
качеството му на член от научното жури по Заповед на Ректора
№ 1202 от 11.12.2018 г.

по дисертационен труд
на ДИЯН СТАЙКОВ ДИМИТРОВ

на тема „СИГУРНОСТ И ТЕРИТОРИАЛНО УСТРОЙСТВО НА
БЪЛГАРИЯ”

докторант на самостоятелна подготовка към Катедра „Опазване на
обществения ред” на Факултет „Полиция” при Академията на МВР

представена за придобиване на научна степен „доктор”
по професионално направление 9.1. „Национална сигурност” и докторска
програма „Организация и управление извън сферата на материалното
производство (национална сигурност)

Научен ръководител: доц.д-р Станимир Илиев

София, 2019 г.

Настоящата рецензия е съобразена с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Вътрешните правила за развитие на академичния състав в Академията на МВР.

За изготвяне на рецензията са представени: Дисертационен труд в обем от 288 страници, с 2 диаграми, 8 таблици и 12 графики, Автореферат от 38 стр., 3 публикации на докторанта по темата на дисертационното изследване. Представената документация е предостатъчна по обем и съдържание. Веднага и още веднъж искам тук да подчертая, колко приятно и полезно е запознаването с една толкова сериозна и много качествена, обемна научна разработка, за да се изрази и задоволство **в една рецензия за нейната актуалност, полезност и значимост**. Тя е резултат на многогодишна работа по проблемното направление, на събиране и обработване на богата нормативно-документална база и анализ на научни публикации.

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Дисертационният труд представен от докторанта Диян Димитров на тема „Сигурност и териториално устройство на България“ е много сериозно изследване и анализ в една специфична, но с изключително значение социална област, към която се насочва с перспектива и научното познание. Този труд разкрива теоретико-методическите постановки за същността и състоянието на проблема в процеса на неговото реализиране и развитие. Именно това обуславя **неговата актуалност и значимост**, както и съотносимостта му сега към европейските и международните ценности и стандарти, към българския опит и традиции. Ще бъдат сухи и излишни повече суперлативи за избраната и разработена тема по толкова актуален и важен проблем.

Наистина много смелост, отговорност и професионален интерес са необходими сега, за да се захване един докторант с изследване и оценка на аспектите за сигурност при толкова динамични промени и приоритети в развитието на една малка балканска страна, след приобщаването ѝ в ЕС, но от векове заемаща позиция „на кръстопътя“ на Балканския полуостров.

Изследване, анализ и оценка, конкретни препоръки за подобряване на този процес и дейност са безспорно необходими и сега правилно докторантът Диян Димитров е избрал за разработка този проблем. Основното съдържание на неговия дисертационен труд напълно съответства на формулираната тема. Тук специално трябва да се подчертае и компетентността на докторанта в научната област. Той е навлязъл дълбоко в проблемите, като сполучливо съчетава теоретичните знания с практическите положения и тяхното значение в дейността по управление и реализиране на изследванията. Именно този професионален капацитет му позволява да поеме отговорността да изследва, анализира и оценява избрания специфичен научен проблем. С работата си в направление научно-

изследователска дейност Диян Димитров показва много добри умения за анализ и оценка, за формулиране и решаване на научните проблеми и задачи, да обобщава изводи и препоръки. Сериозно извървян е научен път за натрупване на знания и опит.

Структурата на дисертационния труд има „класически формат” – увод, три раздела с общо осем параграфа и 20 техни конкретни аспекти, заключение, богата библиографска справка и четири приложения с общ обем от 288 страници. В удачно структурираната разработка с логическа последователност се изследва основната тема, като към всеки раздел се правят сериозни аргументирани изводи и обобщения, а и на края в седем страници се формулират „Основни изводи и предложения”. Структурата на дисертационния труд е подчинена на изискването да се разкрие в голяма степен сложната и динамична същност на **проблематиката за сигурността, разгледана в териториални аспекти с обхвата на изследването.**

2. Кратка формална характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е представен като самостоятелно научно-приложно изследване:

Уводът убедително, аргументирано и точно въвежда в темата, показва необходимостта от нейната разработка с точна цел, задачи и подходи, с конкретна и аргументирана теза. Концептуалната рамка е много добре изготвена и оформена, заинтригуващо насочва към изложението в следващите раздели. Не е правилно обаче, в такава сериозна научна разработка да се употребяват изрази, като „прави се опит”, „опитват се да докажат”, „настоящата работа” и др. Опити се правят при изследванията, а дисертацията е резултат.

Раздел Първи извежда „Теоретичните, правни и политически фактори обуславящи държавността”. Обосновава се виждането, че правилното разбиране на геополитическите процеси е важно условие за подобряване сигурността на държавата. Оценяват се геополитическите дадености, гарантиращи националната сигурност и просперитети на държавата. Във втория параграф е направен анализ на документите и законодателните основи в областта на базовите фактори и политика на държавата. В следващия параграф авторът Димитров разглежда голямата тема за сигурността и в частност за целостта и сигурността на територията. Уточняват се много основни геополитически понятия и самата геополитика, геополитическите теории и стратегии. Централен проблем свързан със сигурността на държавата е територията, нейният суверенитет и ресурси. Географското положение „на кръстопът” на Република България е с голямо значение от древността, а и сега за съществуването и развитието. Правилно и точно се аргументира позицията „Територия – сигурност” с различните видове сигурност. Нормативно-правно се уточнява и определението за „национална сигурност”. Изводите и обобщенията на Раздел Първи са правилни и точни.

Раздел Втори е много интересен с фактологичната информация и най-вече с анализа на главните външни обстоятелства влияещи върху териториалната сигурност на Република България. Уточнява се международната заетост за сигурност. Много интересен е SWOT анализът с конкретни и критични аспекти. Политиките за сигурност за разгледани през призмата на геополитиките и геостратегическите проблеми, както и тяхното влияние върху тяхното преустройство и гарантиране на националната сигурност на Р България. Специално са разгледани вътрешните заплахи, рискове и проблеми пред успешното развитие на българското геопространство. Изведен и очертан е кръг от вътрешнодържавни или вътрешнотериториални проблеми имащи нужда от съевременно разрешаване. Изводите и обобщенията са правилни и точни. Именно затова специално се коментират и оценяват тезите на Хантингтън относно геостройството на света. Конкретни са фактите, според които България се явява контактна страна в територията на Балканите и как от няколко години България става ключов фактор в една от зоните с най-сложни конфликти.

Раздел Трети предлага „модел за ново териториално устройство на България”, с което се излага авторовото виждане за ново териториално устройство, за което се коментира и има нагласа в страната през последните години. Докато в първия параграф на раздела са представени концепциите във връзка с новото райониране на страната, в другия параграф е изложена концепцията за ново административно-териториално устройство на България. Дисертантът неправилно го определя и като трета глава, а не раздел. Използваните за съпоставка карти са много добре оформени и впечатляващи, а концепциите по тях - правилно и точно коментирани. Предлага се много добър модел за ново териториално устройство на Р България.

Заклучението е естествен завършек на дисертационния труд. В него се потвърждава реализирането на поставената цел и задачи. Формулирани са основните подробни, аргументирани и много същностни изводи от проведеното изследване и произтичащите от тях препоръки, които могат да бъдат използвани с предлагания модел за териториалното устройство.

Приложената справка за приносите в дисертацията е богата и в три аспекта. Тя маркира добросъвестно основните теоретични и практико-приложни приноси постановки на автора в труда. **Приемам основните приноси така, както ги е формулирал докторантът Диян Димитров в теоретични, научно-приложни и практико-приложни аспекти.**

Не установих плагиатстване и приемам, че дисертационният труд, както и научно-приложните приноси в него, са лично дело на докторанта.

Авторефератът представя същностните моменти на дисертационния труд. Той е разработен на високо ниво и много добре отразява цялостното съдържание на дисертационния труд, неговите качества и приложна стойност. **Осъществени са всички изисквания на Закона за научните степени и звания.**

3. Оценка на научните резултати и приноси на дисертационния труд

Представеният за защита дисертационен труд, макар и много обемист, е удачно структуриран, с много добър език, стил и логика на изложението. В него с логическа последователност се изследват същностни, методически, управленски, правни, икономически и административно-организационни аспекти на разглежданата тематика.

За задълбоченото и изчерпателно изясняване на избраната тема много спомага **стройният план на изследването**, който следва логическата последователност на цел, задачи, ограничения, допускания, предмет, подход и методи на изследване. Положително трябва да се оценят изследователската и практико-приложните цели с конкретизираните научно-изследователски задачи на изследването.

Най-напред и преди конкретната оценка е необходимо и много полезно да се изтъкнат няколко общи и важни характеристики на дисертационния труд:

* **първо** – той е посветен на една много актуална и особено полезна за наукознанието и практиката тема. Дисертантът Диян Димитров много точно и обосновано посочва обективните причини, които правят темата толкова съвременна и значима, както и нейната степен на разработеност след коренните промени в глобален и национален мащаб. Тези няколко най-обща съображения определят тематиката на дисертационния труд, **като много важна и актуална;**

* **второ** – изследването на актуалните и процедурни аспекти в разглежданата проблематика е научно обосновано, **извеждат се и аргументират интересни и оригинални тези;**

* **трето** – много добро е познаването на предметната област, която е в рамките на научната специалност. Към обема на дисертацията от 288 страници основен текст трябва да се добавят много перфектни и впечатляващи фигури, таблици, графики и приложения. Използваната богата литература включва 228 заглавия на кирилица, 54 – на латиница, както и 37 публикации в Интернет. Всички тези помощни, справочни, информационно-аналитични материали и документи, са много добре използвани при обосновка тезите на автор Д. Димитров в представения дисертационен труд. Избраният начин на цитиране следва един от

утвърдените в науката подходи, а събраната емпирична информация е обработена професионално, достъпно и разбираемо, като красиво и нагледно е представена. Рядко се предлага дисертационен труд с толкова много коментар и добра методика на изследване, за да се стигне до точни и безспорни резултати, мотивиращи ефективни решения и действия, когато основно става дума за знания и опит. Чудесни, точни и впечатляващи са използваните фигури в текста.

Всичко това говори, че докторантът Диян Димитров добре познава предметната област и **може да има приноси за нейното развитие**. Той притежава много богата и научна осведоменост относно направените досега изследвания и съответните публикации в дисертационната материя. Познава, цитира, анализира, оценява позициите на наши и чуждестранни автори, **което прави с уважение и научна добросъвестност**. Извежда и включва в своите разсъждения и обобщения, идеи и разбираня на други изследователи без да напуска или принизява спецификата на своята изследователска цел и задачи;

* **четвърто** – методиката и методологията на изследването са правилни и много добри, теоретичните обобщения се правят на основата на проведените проучвания, които подробно се описват и оценяват. Приложен е и критичен анализ на събраната фактологическа информация и конкретни резултати от направения мултикритериален анализ;

* **пето** – дисертацията има сериозна практико-приложна стойност, особено с разработките в последните две глави. Трудът е самостоятелно научно-приложно изследване, а докторантът е направил три сериозни научни публикации по темата, **особено студията с над 100 страници**.

Като цяло разработката се характеризира с логичност на изложението и относителна задълбоченост на направените изследвания и изводите от тях. Успешен е опитът на дисертанта за решаване на поставените в Увода точно цел и задачи. Затова може да се твърди, че **целите на дисертационното изследване са постигнати**, което много убедително се доказва в заключението. Заявената основна изследователска теза е доказана с извършените конкретни теоретични и приложни изследвания. Така дисертационният труд има не само теоретична, но и много полезна практико-приложна насоченост. Резултатите от него се съпровождат с авторови идеи, мнения и предложения направени на базата на обобщените изводи и заключения към всеки раздел. Могат да се посочат в рецензията също много „суперлативи“ за **качествата на перфектната дисертация**.

Посочените научни резултати в дисертационния труд ми дават сериозни основания да подкрепя изложените от кандидата претенции за приноси. Приемам напълно и формулираните самостоятелни определения на посочените понятия. С

всичко изложено до тук искам да подчертая, че са спазени и осъществени всички изисквания на Закона за научните степени и звания.

4. Критични бележки

Допуснати са и някои слабости и грешки, които не могат да не бъдат посочени тук:

- най-напред не е правилно да се пропусне още в темата на дисертацията „Република” България, когато става дума за нейната територия и сигурност. Колко коментари и дискусии имаше сега за определянето статута на Македония.

- Изследването на проблема е предимно по публикации и на национално ниво, а можеше да се съпостави фактологически територия и сигурност сега в една от шестте териториални зони за развитие и изведат някои конкретни местни препоръки при толкова гранични инциденти сега и най-вече с потока от бегълци.

- Много са изводите и обобщенията по раздели, а на края и в седем страници за цялата дисертация, които можеха и трябваше да се представят в един по-стегнат и конкретен вид.

Тези само маркирани с препоръчителен тон критични бележки не обезценяват получените в дисертационния труд резултати.

5. Заключение

Предложената дисертация от Диян Димитров на тема „Сигурност и териториално устройство на България” е задълбочен, завършен труд със значителни научни и научно-приложни приноси и в пълно съответствие с изискванията за придобиване на образователна и научна степен „доктор” на Закона за развитие на академичния състав на Република България. **Дисертационният труд показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания и способности за самостоятелни научни изследвания.**

Въз основа на всички направени констатации в настоящата рецензия и като имам предвид актуалността на проблема, методологичните и научни приноси, комплексната ми оценка на докторанта, предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Диян Стойков Димитров **образователната и научна степен „доктор” по Професионално направление 9.1. „Национална сигурност” и докторската програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство” (национална сигурност).**

07.01.2019 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

(проф. д-р Иван Величков)